

(30. Sanantur, annuente Sanctissimo, processus facti contra reum assassini extractum, tam ob nullitatem provenientem ex eo quod iudices subdelegati auctoritate apostolica processerunt in constitutione rei, et in aliis actibus, non conjunctim juxta eorum deputationem, sed divisim; tum ob nullitatem provenientem ex eo quod ad efficiendos complices contumaces recepta fuit ratificatio extracti in tormentis absque speciali facultate Apostolica. Sacr. congr. Immun., in *Bonon.*, 16 Apr. 1669, l. II *Decret.* Vall., p. 86.

(31. Processus fabricatus a curia episcopali super delicta extracti auctoritate laicali, est nullus, sed, annuente sanctissimo, sanatur. Sacr. congreg. Immun., in *Asten.*, 11 Martii 1681, lib. II *Decret.* Altov., pag. 2165.

(32. Sæpe injungitur judici ecclesiastico, ut, legitimo processu, assignet defensiones, et transmittat. Sacr. congreg. Immun.,

PROCURATIO.

SUMMARIUM.

1. Procuratio ad præsens quid sit? — 2. Sub nomine procurationis quæ veniunt? — 3. Omnia, quæ veniunt sub nomine procurationis debent administrari episcopo, seu visitatori, a clericis et ecclesiis visitatis. — 4. Non potest tamen episcopus seu visitator ordinarius exigere pro equitatis, seu vecturis neque pro aliis expensis faciendis extra victum. — 5. Si autem visitator sit delegatus Apostolicus, ultra victum, sunt etiam ei solvenda expensæ pro equis, seu victura et itinere de loco ad locum necessaria. — 6. Ordinarie loquendo ad procurationem præstandam visitatoribus tenentur omnes ecclesiæ visitationi subjectæ, nisi privilegio vel legitima consuetudine sint exemptæ. — 7. Unde ecclesiæ, quæ speciali privilegio Pontificio sunt exemptæ, ad eam præstandam non tenentur. — 8. Sicut etiam non tenentur ecclesiæ illæ quæ legitimam consuetudinem habent eam non præstandi. — 9. Sic non potest episcopus visitans parvos conventus sibi subjectos aliquid accipere procurationis nomine, seu in pecunia, seu in victualibus. — 10. Item non potest episcopus procurationem exigere pro visitatione oratorii privati. — 11. Item episcopus non potest procurationem exigere ab ecclesiis et beneficiis pauperibus sufficientes redditus non habentibus ad ipsam visitatoribus præstandam. — 12. Item episcopus non potest procurationem exigere ab hospitalibus, leprosariis et aliis piis locis pro pauperibus aut infirmis deputatis, etiamsi amplissimos habeant redditus. — 13. Item non potest episcopus post concilium Tridentinum procurationem exigere ab ecclesia sua cathedrali, aut aliis ecclesiis, seu locis piis, et clero civitatis, in qua sedem habet: imo etiamsi ipse episcopus moretur in alio oppido diocesis. — 14. Episcopus, quando vadit per diocesim extra visitationis occasionem, vel sacramentum

(1. Procuratio, quamvis generatim varia significet, ad præsens tamen nihil est aliud, quam contributio sumptuum et expensarum necessariorum pro victu et honesta sustentatione tempore visitationis præstanda illis, qui ecclesiæ diocesis visitant. Sic in re communis, arg. cap. *Procuraciones* 23, De censibus, et conc. *Trid.*, sess. xxiv *De reform.*, cap. 3.

in *Capuana seu Neapolitana*, 12 Julii 1698, lib. *Decret.* Martelli, pag. 491, in *Anglonen.*, 2 Junii 1699, lib. II *Decret.* Vallem., pag. 223.

(33. Item ut impinguet processum, eum legitimet et assignet defensiones, ac transmittat. Sacr. congreg. Immun., in *Nullius Atini*, 16 Sept. 1698, t. II *Decret.* Vallem., pag. 176.

(34. Sæpe ex commissione sanctissimi vel sac. congreg. Curia ecclesiastica processum a se factum consignat curiæ laicali. Sacr. congreg. Immun., in *Pisaur.*, 21 Apr. 1694, lib. I *Decret.* Vallem., p. 178, et alibi in *Senogallien.*, 17 Dec. 1638, lib. *Decret.* Rocci, pag. 143.

(35. Modus fabricandi processus, brevitate gratia, videndus relinquatur apud Farinacium, Julium Clarum, Gomez, Raynaldum, Passerinum, Sanctorium, Reiffenstuel, de Bietis, aliosque similes classicos auctores.

confirmationis administrandum, neminem cogere potest ad ministrandas expensas, neque pro equis, neque pro victualibus. — 15. Procuratio non debetur episcopo, cum per alium visitat, sed ipsi visitanti. — 16. Visitatores contenti esse debent modesto equitatu famulatuque, ne scilicet inutilibus sumptibus cuiquam graves, onerosive sint. — 17. Unde non debet episcopus secum ducere plus quam ad summum octo personas, ut observat S. Carolus, qui etiam pro sua mensa uno solo ferculo contentus erat. — 18. Vicarius autem capitularis, seu vicarius generalis, vel alius substitutus, qui non sit episcopus, non potest exigere nisi medietatem procurationis dari solitæ episcopo. — 19. Quod procedit etiam respectu vicarii Apostolici visitantis. — 20. Procuratorum numerus commensurandus est numero dierum, in quibus munus visitationis impenditur. — 21. Unde, si visitator una die plures ecclesias visitando absolvat, non licet ei accipere ab omnibus ipsis simul, nisi unam procurationem pro tali unica die, quamvis quælibet Ecclesia de per se sufficiat ad integram procurationem præstandam. — 22. Nullam tamen procurationem exigere potest ordinarius pro visitatione parochialium unitarum religioni Hierosolymitana. — 23. Visitator hospitalis a laicis non potest exigere procurationem a clericis dummodo isti victualia non recusaverint. — 24. Laici, nisi velint sponte solvere, non debent cogi censuris, ut solvant procurationem, non obstante solito. — 25. Visitator potest nunc licite recipere procurationem in pecunia, si visitati velint eam sponte solvere, quamvis olim id fuerit prohibitum. — 26. Intuitu procurationis non potest visitator, sive ejus secretarius, sive quis alius de suo comitatu aliquid munus, etiam gratis oblatum recipere, et hoc sub gravibus poenis quæ assignantur. — 27. Alia ad rem *cum addit. ex alien. man.* ad n. 38.

(2. Sub procuratione comprehenduntur omnia, quæ sunt necessaria pro victu, nempe cibus, potus et habitatio ipsius visitatoris et honesti comitatus ejusdem. Idem pabulum pro equis et jumentis necessariis. *Communis.* Omnia enim supradicta veniunt nomine victus. L. *Verbo victus* 43, l. *Et cætera* 44, et l. *In stratum* 45, De verb. significat. (3. Unde supradicta omnia debent

subministrari episcopo seu visitatori a clericis et ecclesiis visitatis. *Communis* per text. in c. *Procuraciones* 33, c. *Venerabili* 24, et fere per tot., tit. De censibus, et conc. *Trid.*, sess. xxiii, *De reform.*, cap. 3.

(4. Non potest tamen episcopus seu visitator ordinarius exigere procurationem pro equitatis et vecturis, neque pro aliis expensis faciendis extra victum, quia ad ista et alia (solo victu excepto) tenetur de suo. Sac. congr. Episcop. et Regul., in *Vintimiliens.*, 21 Augusti 1606, in *Cajacen.*, 20 Martii 1615, et sac. congreg. Concil., in *Larinen.*, 12 April. 1698, et in *Amalphit.*, 18 Julii 1699. Et sic communis doctorum.

(5. Si autem visitator sit delegatus Apostolicus, ultra victum, sunt etiam ei solvenda expensæ pro equis, seu vectura, et itinere de loco ad locum necessaria. *Communis*, ex decreto sac. congr., 10 Junii 1627, relato per extensum a Nicol., in *Flosculis*, verb. *Visitatio*, num. 15, ubi recte advertit quod ea, quæ statuit conc. *Trid.*, cit. sess. xxiv, cap. 4, non intelliguntur nisi de visitatione ordinarii, non autem de Apostolica, quæ ad relationem sacræ congregationis destinari solet a Summo Pontifice sub forma ibi a se adducta.

(6. Ordinarie loquendo ad procurationem præstandam visitatoribus tenentur omnes ecclesiæ visitationi subjectæ, nisi privilegio vel legitima consuetudine sint exemptæ. *Communis.* Arg. cap. *Conquerente* 16, De offic. ordinari., cap. *Ex offic.* 16, De præscript., cap. *Procuraciones* 23, De censibus, cum similibus, juncto concilio *Trid. cit.*, sess. xxiv, *De reform.*, cap. 3.

(7. Dicitur autem notanter: « Nisi privilegio, vel legitima consuetudine sint exemptæ, » quia ecclesiæ, quæ speciali privilegio Pontificio sunt exemptæ, ad eam præstandam non tenentur, textu expresso, in cap. *Cum instantia* 17, De censibus. (8. Sicut etiam non tenentur ecclesiæ illæ, quæ legitimam consuetudinem habent eam non præstandi, textu expresso in conc. *Trid. cit.*, sess. xxiv, *De reform.*, cap. 3, ibi: « In iis vero locis, seu provinciis, ubi consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a visitatoribus accipiatur, sed omnia gratis fiant, ibi id observetur. »

(9. Sic non potest episcopus visitans parvos conventus sibi suppositos seu subjectos aliquid accipere procurationis nomine, seu in pecunia, seu in victualibus, ut expresse declaravit sac. congr. super statu Regularium, 25 Junii 1665, Papa approbante decretum, ut sequitur.

« Cum sacra congregatio super statu regularium alias consulta: An episcopus visitans parvos conventus suæ jurisdictioni suppositos, aut personas in eis degentes ad præscriptum Decreti san. mem. Innocentii X, quod incipit, *Ut in parvis*, etc., possit a visitatis procurationem exigere in victualibus vel in pecunia, duxerit expedire, ut sanctissimus D. N. decernat et declaret non licere episcopo tales conventus visitanti quidquam accipere procurationis

nomine; Sanctitas Sua congregationis sententia audita, eam expresse approbavit, noluitque licere episcopis hujusmodi conventus visitantibus aliquid accipere procurationis nomine, seu in pecunia, seu in victualibus: et ita observari præcipit, non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, etiam in corpore juris clausis, cæterisque contrariis quibuscunque.

« Datum Rom., die 23 Junii 1665.

« Marcus Antonius card. FRANCIOTTUS. »

(10. Item non potest episcopus procurationem exigere pro visitatione oratorii privati. *Communis* textu expresso in cap. *Auctoritate* 27, De censibus, juncto ejus summario, in quo sic præcise habetur: « Propter privatum oratorium procuratio ratione visitationis non debetur. »

(11. Item episcopus non potest procurationem exigere ab ecclesiis et beneficiis pauperibus sufficientes redditus non habentibus ad ipsam præstandam. *Communis.* Arg. c. *Cavendum* 7, caus. 10, qu. 3, c. *Statutum* 21, § *Insuper. de rescript.* in 6, ibi: « Ubi notabiliter fuerint pauperes, etiam pro expensis nihil prorsus exigatur ab eis c. *Placuit* 1, q. 2, ibi: « Si autem paupertas, aut necessitas illum retinet, nihil exigatur ab eo c. *Cum instantia* 17, De censibus; et ibi Glossa verb. *Indebite prægravari*, ubi ait: « Imo a paupere non debet exigere, quin nec iudex exigat sportulas a pauperibus. » Novell. 17, c. 3.

(12. Item non potest episcopus procurationem exigere ab hospitalibus, leprosariis et aliis piis locis pro pauperibus, aut infirmis deputatis, etiamsi amplissimos habeant redditus: redditus enim talium locorum omnes, quantumvis ampli, applicari debent in usus pauperum. Clement. *Quia contingit*, De religiosis domibus; unde si quid ab eis exigeretur, pauperibus præjudicaretur, utpote qui ad victualia præstanda non tenentur. Arg. c. *Licet multum* 4, De censibus; et sic expresse declarasse sac. congregationem Concil. testatur Fagnan., l. III *Decretal.*, in cap. *Venerabili* 24; De censibus, num. 34.

(13. Item non potest episcopus post concilium Tridentinum procurationem exigere ab ecclesia sua cathedrali, aut aliis ecclesiis seu locis piis et clero civitatis, in qua sedem habet. *Communis*; et sic expresse pluries declaravit sac. congr. Episcop., apud Nicol., verb. *Visitatio*, num. 10, amplia 1, et sac. congr. Conc., ex c. 3, sess. xxiv, teste Fagnano, loc. cit., num. 15 et 38. Imo, etiamsi ipse episcopus moretur in alio oppido diocesis. Sac. congr. Conc., in *Aliphana*, 19 Jul. 1703; apud Monacell. t. IV *Supplement. ad tom. III*, n. 78.

(14. Episcopus, quando vadit per diocesim extra visitationis occasionem, licet ad consecrandam vel reconciliandam ecclesiam, vel sacramentum confirmationis administrandum, neminem cogere potest ad ministrandas expensas, neque pro equis,

neque pro victualibus. Sacr. congreg. Episcoporum, et Regular., in *Ajacen.*, 14 Novem. 1581; in *Albinganen.*, 18 Januar., et in *Florentina*, 25 Jun. 1627, apud Nicol., in *Florentinis*, verb. *Visitatio limit*, num. 10, 12, et S. congreg. Conc., in *Amalphantana*, 18 Jul. 1699, in responsione ad secundum; apud Monacell., tom. I, tit. 3, fol. 1, a num. 29 ad 23, ubi, plurimis adductis, testatur de communi, et Fagnan., *loc. cit.*, num. 19.

(15. Procuratio non debetur episcopo, cum per alium visitat, sed ipsi visitanti. *Communis*, per text. in c. 6, *Si episcopus*, De offic. ordinarii in 6, juncto summario, *ibi*; et concil. *Trid. cit.*, sess. xxiv, cap. 3, et expresse declaravit S. congreg. Conc., in *Elven.*, 23 Nov. 1613; apud Fagnan., in cap. *Procuraciones* 23, De censibus, num. 14.

(16. Visitatores contenti esse debent modesto equitatu, famulatuque, ne scilicet inutilibus sumptibus cuiquam graves, onerosive sint. *Communis*, per text. in c. *Cum Apostolus* 6, c. *Procuraciones* 23, De censibus, cap. *Conquerente* 19, De offic. ordinarii, et conc. *Trid. cit.*, sess. xxiv, cap. 3, *ibi*: « Exceptis tantum victualibus, quæ sibi ac suis frugaliter ac moderate pro temporis tantum necessitate, et non ultra erunt ministranda. » Unde in cap. *Cum Apostolus* 6, De censibus, expresse prohibetur « ne visitatores cum canibus venatoriis et avibus proficiscantur, sed ita procedant, ut non quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi, quærere videantur; nec sumptuosas epulas quærant, sed cum gratiarum actione recipiant quod honeste et competenter eis fuerit ministratum. »

(17. Unde non debet episcopus secum ducere plus quam ad summum octo personas, ut observabat S. Carolus, qui etiam pro sua mensa uno ferculo contentus erat. Sacr. congreg. Episc., in *Camerinen.*, 26 Aug. 1575; apud Nicol., *loc. cit.*, num. 10, limit. 1.

(18. Vicarius autem capitularis, seu vicarius generalis, vel alius substitutus, qui non sit episcopus, non potest exigere, nisi medietatem procurationis dari solitæ episcopo. Sic pluries decrevit sac. congregat. Episcop.; apud Nicol. *loc. cit.*, n. 19, limitat. 9, et novissime sac. congregat. Conc., in *Amalphantana*, 18 Jul. 1699, in responsione ad 4, confirmata auditis partibus, 6 Febr. 1700, et in *Nullius Provincia Hispalen. excessum*, 11 Septemb. 1706 ad 5; apud Monacell., tom. III, tit. 3, formul. 3, n. 3, et eadem sac. congregat. Concil., in *Ostien.*, 28 Jul. 1708, in responsione ad 5; apud Monacell., tom. IV *Supplement. ad tom. III*, num. 79. (19. Ubi num. 80, ex aliis resolvit, quod hoc procedat etiam respectu vicarii Apostolici visitantis, cum et ipse visitet tanquam vicarius capitularis, adeoque tractandus est tanquam inferior episcopo.

(20. Procuracionum numerus commensurandus est numero dierum, in quibus manus visitationis impenditur. *Communis*; textu expresse in cit. c. *Procuraciones* 23, De censibus, *ibi*: « Ita quod numerus procuracionum numerum dierum, quibus hu-

jusmodi moram fecerint, non excedat. » Fagn., *ibid.*, num. 19. Et concordat c. *Inter cætera* 8, caus. 10, qu. 3, ubi ad evitanda gravamina ecclesiarum ordinatur, ut nisi necessitas aliquid exigat: « Cum episcopus dioccesim visitat... amplius, quam una die per unamquamque basilicam remorandi licentiam habeat. »

(21. Unde si visitator una die plures ecclesias visitando absolvat, non licet ei accipere ab omnibus ipsis simul, nisi unam procuracionem pro tali unica die, quamvis quælibet ecclesia de per se sufficiat ad integram procuracionem præstandam. *Communis*, textu expresse in cap. *Felicis* 3, De censibus in 6, *ibi*: « Adjicientes, quod non licet visitanti, nisi unam procuracionem recipere una die, sive unum locum solum visitaverit, sive plura: etiamsi locus quilibet visitatus ab illo sufficeret ad procuracionem integram persolvendam, cum eidem sufficere debeat, ut temporalia metat a locis personaliter visitatis pro diebus quibus eis spiritualia subministrat. » Et in tali casu illæ plures ecclesiæ, una die visitatæ debent inter se proportionaliter dividere solas expensas necessarias pro tali unica procuracione seu honesta sustentatione unius diei ipsius visitatoris et comitatus ejusdem, et nihil amplius; ut notant communiter doctores.

(22. Nullam tamen procuracionem exigere potest ordinarius pro visitatione parochialium unitarum religioni Hierosolymitanæ, nisi ipse ordinarius, quando concessit ecclesiam illi religioni, sibi et successoribus suis jus procuracionis expresse reservasset. S. Pius V, constit. 136, incip. *Exposcit*, et sæpius declaravit sac. congreg. Episcop., et signanter, in *Perusina*, 11 Jan., et in *Senensi*, 8 Mart. 1578, et in *Elven.*, 20 Jun. 1604.

(23. Visitator hospitatus a laicis non potest exigere procuracionem a clericis, dummodo isti victualia non recusaverint. Barbosa, *De offic. et potest. episcop.*, part. III, allegat. 73, n. 66, et in cap. *Felicis* 3, De censibus in 6, num. 3; Graff., *Dec. aur.*, part. II, c. 27, n. 90, lib. III; Monacell., tom. III, tit. 2, form. 4, n. 6, et alii passim. Arg. c. *Procuraciones* 23, De censibus, et citat. capit. *Felicis* 3, eodem in 6, cum similibus.

(24. Laici nisi velint solvere, non debent cogi censuris, ut solvant procuracionem, non obstante solito. Glossa, in cap. *Cavendum* 7, caus. 10, quæst. 3; Glossa, in citat. capit. *Felicis* 3, De censibus in 6, verb. *Laicos*; Monacell., *loc. cit.*, n. 4, Pignatell., tom. I, consult. 47 per tot., et tom. IX, consultat. 146, n. 30, ubi ad id plura decreta affert.

(25. Visitator non potest prætere de victualia in pecunia præcise, quamvis antea visitati soliti fuissent solvere tantam pecuniæ summam loco victualium, sed est in optione eorum, qui visitantur, an malint solvere id, quod erat ab ipsis antea solvi certa pecunia taxata consuetum, an vero prædicta victualia subministrare, textu expresse in conc. *Trid. cit.*, sess. XIV, *De re-*

form., cap. 3, *ibi*: « Sit tamen in optione eorum qui visitantur, si malint solvere, id quod erat ab ipsis ante solvi certa pecunia taxata consuetum, an vero prædicta victualia subministrare. » Et concordat cap. *Felicis* 3, De censibus in 6, ubi conceditur facultas visitatoribus accipiendi procuracionem in pecunia a volentibus illam solvere; *ibi*: « Concedimus, ut episcopi, et alii, quibus ex officio competit visitare, a volentibus ecclesiarum et locorum visitatorum rectoribus, seu personis pecuniam libera accipere valeant pro sumptibus moderatis faciendis in victualibus, diebus, quibus visitationis officium personaliter exercent. » Non obstante, quod olim id, scilicet pretium moderate *procuracionis*, in pecunia accipere prohibitum fuerit, in c. *Relata* 9, caus. 10, quæst. 1, cap. *Romana* 1, § *Procuraciones*, et c. *Exigit* 2, De censibus in 6.

(26. Intuitu procuracionis non potest visitator, sive ejus secretarius, sive quis alius de suo comitatu aliquid munus, etiam gratis oblatum, accipere, etiam quovis prætextu, seu quæsito colore, puta pro equis ferrandis, seu pro xeniis famulorum, seu qualitercunque; et hoc sub pœna maledictionis, a quo non liberetur, nisi duplum restituat; textu expresse in cit. c. *Romana* 1, De censibus in 6, § *Procuraciones*, *ibi*: « Caveat insuper, ne ipse, vel quisquam suorum aliquid munus, quodcunque sit, et qualitercunque offeratur, præsumat recipere: ut non quæ sua sunt videatur quærere, sed quæ Jesu Christi. Quod si fuerit contra præscriptum recipiens, maledictionem incurrat, a qua nunquam, nisi duplum restituat, liberetur. Voluum enim in his fraudem quamlibet penitus evitari. » Insuper si duplum ejus, quod receperit, intra mensem non restituerit, si sit episcopus vel superior, est ipso facto interdictus ab ingressu ecclesiæ; si vero sit inferior, ipso facto est suspensus ab officio et beneficio, quousque de duplo hujusmodi gravatis ecclesiis plenariam satisfactionem impendat, nulla ei in hoc dantium remissione, liberalitate seu gratia valitura. Et prætere alii pœnis absque ulla spe veniæ arbitrio synodi provincialis puniri debet. *Communis*, per text. in cap. *Exigit* 2, De censibus, in 6, et conc. *Trid. cit.*, sess. xxiv, cap. 3, *De reform.*

(27. Addendæ sunt ad rem sequentes resolutiones S. C. Conc., prout habentur in *Thesaurio Resolutionum*, tom. VI, *S. Marci Visitationis*, *ibi*: « Anno 1708, clerus oppidi Belvederii ejusdem diocesis Sancti Marci alias quæstiones adversus episcopum prædecessorum proposuit circa modum et quantitatem procuracionis. Disceptatum quippe fuit:

I. « An sit in libertate cleri terræ Belvederii solvere episcopo S. Marci visitanti procuracionem in pecunia, vel subministrare victualia? Et quatenus in pecunia.

II. « An, et in qua summa sint taxanda?

III. « An, et per quot dies liceat episcopo visitanti protrahere visitationem?

IV. « An, et quot personas possit secum ducere episcopus occasione dictæ visitationis?

V. « An clerus teneatur quidquam solvere ministris, aliisque officialibus episcopi visitantis?

VI. « An idem clerus teneatur solvere episcopo visitanti vecturas equorum. »

Die vero 7 Julii rescriptum fuit: Danda esse decreta alias edita, et signanter ad I. in *Tyrasonen.*, Junii 1586, lib. IV *Decret.*, pag. 146, et in *Potentina procuracionis*, 24 Jan. 1705, ad primum dubium, lib. V *Decret.*, pag. 23; ad II, in eadem *Potentina*, ad secundum dubium; ad III, in *Turritana*, 25 Novembris 1704, ad sextum dubium lib. XIV *Decret.*, pag. 415; ad IV, in *Forosempronien.*, Novembris 1587, lib. V *Decret.*, pag. 64; ad V in *Amalphantana*, 18 Julii 1699; ad tertium dubium, lib. XLIX *Decret.*, pag. 252; ad VI, in *Aprutina*, Dec. 1584, lib. IV *Decret.*, pag. 10.

Sensus autem, qui hujusmodi responsis inest, ex vi aliorum decretorum, quæ ibi indicantur, est hic, videlicet. Ad I, *Affirmative*; ad II, in summa moderata ad formam concilii; ad III, arbitrio et conscientia ordinarii ad formam concilii; ad IV, episcopum modesto equitatu et famulatu oportere contentum esse; ad V, deberi victualia tantum ad formam concilii; ad VI, *Negative*.

(28. Rursus in alia causa Sancti Marci, die 16 Jan. 1723, proposita fuerunt hæc quæ sequuntur dubia.

I. « An episcopus S. Marci possit per se ipsum quotannis visitare omnes ecclesias, omniaque loca suæ diocesis, et an intra annum possit plures facere visitationes?

II. « An dicto episcopo visitanti per se ipsum debeat integra solita procuratio, seu potius sit servanda alternativa?

III. « An prædicta integra solita procuratio sit solvenda in illa solita quantitate pecuniæ juxta morem cujuscunque loci visitandi, et in tribus prandis dandis episcopo, ejusque comitatu in vecturis, habitatione, et utensilibus necessariis juxta prætersam antiquissimam consuetudinem?

IV. « An episcopo ejusque comitatu debeantur cibaria, aliaque necessaria toto tempore permanentiæ in visitatione?

V. « An eidem episcopo visitanti possit præfigi numerus personarum ejus comitatus?

VI. « An eidem episcopo visitanti possit præfigi numerus dierum, quibus permanere debet in visitatione loci visitandi? »

Rescriptum vero sic fuit: « Ad I, *Affirmative* quoad primam et secundam partem pariter affirmative, sed absque ulla procuracione; ad II, servandam esse alternativam; ad III, esse in optione visitandorum solvere procuracionem vel in victualibus, vel in pecunia, exclusis tribus prandis in casu solutionis pecuniæ, et quoad vecturam equorum detur decretum 7 Julii 1708,

in S. Marci ad sextum; ad IV, provisum in tertio; ad V et VI, arbitrio et conscientiae episcopi ad formam concilii et ad mentem, ut in lib. LXXIII *Decret.*, pag. 4.

(29. In *Ferentina*, in qua proposito inter alia hoc secundo dubio: « II. An, et in qua summa, seu specie sit taxanda procuratio solvenda seu subministranda episcopo visitanti? S. cong. Concil., die 26 Mart. 1735, respondit: Ad secundum, taxandum esse in scutis septem, quatenus visitandi nolint præstare victualia danda in quantitate moderata ad formam conc. » Sic apud *Thesaurum Resolutionum*, tom. VII, in d. *Ferentina*.

(30. Quæ autem summa aliquando augenda decernitur, cum paupertas intervenit episcopi, ac multiplicentur dies in visitatione necessarii, attentis ecclesiis pluribus, et locis piis non adeo perfunctorie, et per solam apparentiam visitandis, ut resolutum fuit in *Juvenacen.*, sub die 3 Septembris 1740, in qua proposito dubio: « An, et in qua summa seu quantitate debeatur episcopo Juvenacen. procuratio pro visitationibus ecclesiarum et locorum piorum oppidi Terlitii expletis absque solutione per tres vices, scilicet annis elapsis 1734, 1735 et 1737: » eadem sac. congregatio Concil. die qua supra, auditis partibus discussisque earum rationibus, respondit « contra capitulum collegiatae oppidi Terlitii, deberi pro utraque visitatione in ducatis biscentum, non comprehensis ducatis septemdecim jam solutis. » Et reposita causa sub die 20 Januar. 1742, ead. sac. cong. respondit in decisis, et amplius, ut apud *Thes. Resolution.* dictorum annorum.

(31. Episcopus procurationem exigere nequit nedum ab ecclesiis et clero civitatis suæ ordinariæ residentiae, sed neque ab ecclesiis et clero oppidi, in quo aliqua parte anni resideat, ut resolvit sac. congreg. Concil., in *Policastren. Procurationis*, 4 Junii 1737. In qua inter alia propositis quatuor sequentibus dubiis, « I. An episcopus in actu visitationis possit exigere ab archipresbytero et clericis participantibus ecclesiae S. Nicolai terræ Laureæ procurationem in casu, etc., et quatenus affirmative; II. An dictus episcopus possit exigere ab eodem archipresbytero et clericis ultra procurationem ducatorum xv in pecunia, victualia et vecturas equorum pro se, et familia in casu, etc.; III. An idem episcopus, non completo anno ab ultima visitatione, possit iterum eandem ecclesiam visitare, et aliam procurationem a visitandis exigere, et quatenus in omnibus negative; IV. An præfatus episcopus teneatur restituere hucusque exactum. Eadem sac. cong. Conc. die qua supra, respondit: ad primum *Negative*, quatenus episcopus resideat aliqua parte anni in terra Laureæ; ad secundum *Negative*; ad tertium *Affirmative*, quoad primam partem, et *Negative* quoad secundam; ad quartum *ad mentem.* »

(32. Et cum nihilominus episcopus, posthabita dicta resolutione, procurationem

singulis annis adhuc voluisset exigere, propositis duobus sequentibus dubiis: « I. An constet de exactione procurationum contra formam resolutionis sacrae congregationis die 1 Junii 1737, in casu, etc., et quatenus affirmative; II. An episcopus Policastren. incurrit poenas contentas in cap. *Exigit de censib.* in 6, et cap. 3, sess. xxiv, *De reformat.* Sac. concil. Tridentin., in casu, etc. Eadem sacra congregatio, die 7 Aprilis 1742 respondit: *Affirmative* ad utrumque. Sic apud *Thesaurum Resolut.* dictorum annorum. »

(33. Et eadem sacra congregatio, si quando aliquid exactum fuit supra quam exigi debuisset, jussit restitui, ut in *Nullius Provinciae Hispaniae*, 11 Septembris 1706; in *Briclinorien.*, 27 Aug. 1742, lib. Lxi *Decret.*, p. 326; in *Florentina*, 7 Junii 1727; lib. Lxxvii *Decret.*, p. 342, et in *Pacem.*, 29 Jan. 1729; lib. Lxxix *Decret.*, p. 35, ut apud *Thesaur.* *Resolution.*, tom. VI, in *causa S. Marci visitationis.*

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(34. Quæstio, de qua auctor, n. 13, agit, an episcopus exigere valeat procurationem ab ecclesiis in civitate positis, si ad tramites juris resolvenda sit, non negative, ut sentit ipse auctor, sed affirmative resolvitur debet. In textu enim in c. 24, *De censib.* Honorius III statuit, ut et ecclesiae positae in civitate oneri procurationis subjectae esse debeant, ut patet ex ejus verbis, et tradunt Gonzalez, in *Commentar.* ad d. c. 24, n. 2, et Nicolaus le Maistre, *De bon. et posses. ecclesiar.*, lib. II, c. 1, fol. 174, edit. Parisiensis, anni 1636.

(35. Caterum in foro prævaluit opinio, quod non tenentur ad procurationem ecclesiae in civitate positae. (36. Quinimo et receptum est, ut episcopus exigere nec valeat procurationem visitando clerum et oppidum suæ diocesis, si aliqua parte anni resideret, rescripsit S. cong. Conc. interpres in *Polycastren. Procurationis*, 1 Junii 1637. *Vid.* n. 31 et seqq.

(37. Pariter quæstio illa, an episcopus iterando eodem anno visitationem, possit iterum procurationem exigere: attenta dispositione juris in cap. 21, *De censib.* pro ipso episcopo esset decidenda. At et contrarium in praxi servatur. Quo fortassis respiciens S. cong. Conc. interpres resolvit, episcopo eodem anno iteranti visitationem non deberi iteratam procurationem, ut in *S. Marci*, 23 Jan. 1723, et in *alia Polycastren.*, 18 Maii 1737. *Vide* n. 28 et 31.

(38. De summa, in qua præstari debeant procurationes, quatenus non subministrantur victualia, vide Resolutiones S. congregationis Concilii interpretis relatas a P. Gaudentio a Janua, *De visitat.*, dub. 6, proœmial. n. 6, easque varias pro varietate locorum.

ADDITIONES CASINENSES.

(39. Circa exactionem procurationis visitantium, tria attendenda sunt. Primum, quod recipiantur solum a locis visitatis (*ex-

ceptis excipiendis secundum tradita a Lucio nostro hic supra num. 9 et seqq.*). Secundo, quod (recipiantur) limitative, nempe quatenus opus sunt pro victu, non pro aliis expensis. Tertio, quod visitantes, et eorum familiares munerera non recipiant (83). Monacell. tom. III, tit. 2, form. 4, n. 2.

(40. Hinc episcopis et aliis visitatoribus præcipitur, ne inutilibus et sumptuosis itinerum impedimentis visitationem obeant, sed cum apparatu et comitatu moderato, prout præscribitur, cap. *Cum Apostolus* 6, tit. ex. *De censibus*, etc. Item, ut procurationes secundum ecclesiarum et ecclesiasticarum personarum facultates, frugales et moderatas exigant. C. *Conquerente* 16, De offic. ordinar.; Schmalzgrueber, ad d. tit. *De cens.*, n. 104.

(41. Quæritur: An procurationes ab episcopo remitti possint? Etsi episcopus et visitatores alii, quando actu visitant, procurationem ob id debitam remittere possint in speciali, quippe nullum inde præjudicium successoribus obvenit, non tamen remittere eas possunt generaliter, et ita, ut hujusmodi remissione subditis omnino eximatur ab onere solvendi procurationes etiam in futurum. Ita Abbas, Azor., Pirrhing, aliq., et patet ex cap. *Cum venerabilis* 21, tit. cit. *De censibus*, etc. Idem, l. cit., n. 109 et seqq.

(42. Quæres amplius: An procurationes, ratione visitationis debitae, contra prælatum præscribi possint subditis tempore saltem immemorabili? Felinus, Azorius, Barbosa (*Jus Eccl. univer.*, c. 22, num. 23), Vallens., Pirrhing (*De præser.*, n. 24) tenent negativam, eique tantum tribuit Fagnan., in cap. *Cum venerabilis*, cit. tit. *De censib.*, etc., n. 28, ut inter hanc et affirmativam hæsitando, suadeat recursum ad S. congreg. Conc. Sumi negativa videtur ex cap. *Cum ex officio* 16, De præser., ubi cum Abbas et alii assererent se non meminisse, quod procurationem archiepiscopis visitantibus solverint, hoc tamen immemorabili tempore non obstante, præscriptio generaliter et indistincte fuit reprobata.

(43. « Sed non improbabilius dici adhuc potest, præscriptione immemorabili procurationibus ratione visitationis debitis derogari posse. Ratio est, quia immunitas hæc acquiri potest privilegio Apostolico; sed

præscriptio immemorialis, si præscribens sit capax possessionis, et jus commune ei non resistat, æquivaleret privilegio; ergo, » etc. Schmalzgrueber, loc. cit., n. 115.

Amplius, cum ex *Trident.*, sess. xxiv, *De reformat.*, procuratio ex consuetudine tolli possit, inde inferas licet, consuetudinem illam, quæ ibi permittitur, proprie præscriptionem esse, quippe cum per eam jus prælati tollatur, et per quasi possessionem tempore legibus definito continuatam, subditis acquiratur immunitas ab onere procurationes istas solvendi. Schmalzgrueber, *ibid.*, num. 116.

Hæc pariter est doctrina Piasecii, tenoris ut sequitur: « Insuper etiam si de jure communi procuratio præscribi non possit, c. *Cum ex officio*, De præser., hodie tamen ex nova dispositione concil. Trid. (sess. xxiv, c. 3, *De reformat.*) præscribitur, nec peti potest, ubi illam non dandi viget consuetudo, propter illa verba concil., *ibid.*: « In illis vero locis, seu provinciis, ubi consuetudo est, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a visitatoribus accipiatur, sed omnia gratis fiant, ibi id observetur. » Part. II, cap. 3, *De visitat. quorumvis exempt.*, in fin., num. 65, vers. *Insuper.*

(44. Nota etiam, quod quamvis Barbosa, in *Jur. Eccl. univ.*, loc. sup. cit., attento jure communi, in eam iverit opinionem, procurationes præscribi non posse, attamen, spectato conc. Trid. præscriptionem utique admisit per hæc verba: « Etsi jure communi procuratio præscribi non possit, cap. *Cum ex officio*, De præser., hodie tamen ex nova dispositione conc. Trid. præscribitur, nec peti potest, ubi illam non dandi viget consuetudo. » *De officio et potest. Episc.*, allegat. 73, n. 48.

(45. Liceat adhuc sequentia ex Schmalzgrueberio exscribere: « Præscriptioni locus est quoad procurationum exhibendarum modum, ut observant DD.* *Vide* Lucium nostrum hic supra n. 25.* — 2. Præscribi potest, (super) procurationibus præteritis, non præstitis pro tempore; quia in hoc nullum vertitur præjudicium visitationis, sed visitantis tantum. (DD. comm.) — 3. Præscribi potest, ut, cum duæ Ecclesiae eadem die visitantur, ad procurationes præstandas obligetur tantum una abundans redditibus. » L. c., n. 113.

PROCURATOR.

est procurator ad judicia, seu judicialis, et alius procurator ad negotia, seu extrajudicialis, et qualis

SUMMARIUM.

1. Procurator quid sit. — 2. Procurator, alius

(83) Invitis S. canonibus agerent, si dona seu munera visitatores recepisse in visitatione constaret; nisi essent esculenta et poculenta in parva quantitate, quæ in loco visitationis assumpta fuissent, non autem si alio asportata, et quando procuratio daretur in victualibus; secus si in pecunia, nam tunc nec esculenta absumenda accipi debent. Imo etiam si procuratio detur in victualibus, tutius est, nec esculenta absumenda recipere, quia concilium Trid. omne munus tempore visitationis excludit absolute per illa verba, nec munus, quodcumque sit, recipiatur: ex quo Pirrhing in tit. ex. *De censibus*, etc., deducit, quod munera

ista non possint recipi sine peccato; et concordat Barbosa, in c. 1. cit. tit. *De censibus*, etc., in 6, num. 25. Nam, ut dicit Sapiens, *Xenia et dona excæcant oculos judicum, et quasi mutos in ore avertit correptiones eorum.* (Eccl., xx, 31.) Hæc Monacell., tom. III, tit. 2, form. 4, n. 9.

Porro Barbosa, loc. cit., scribit in hæc verba: « Et quod munera qualiacunque, etiam comestibilia, non possit episcopus a visitatis ratione visitationis accipere, resolvunt Piasec., in *Prax. episc.*, p. II, cap. 5, n. 73; Marc. Ant. Genuensis *Prax. arch.* cao. 21, n. 13. »